

Bydgoszcz, 17 października 2017 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.36.2017.JDa/RK

Pani
Anna Domańska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Aleja Lipowa 27
87-126 Obrowo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Aleja Lipowa 27, 87-126 Obrowo (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 2, 3, 4 października 2017 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J.D. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- R.K. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 567/2017 z dnia 19 września 2017 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2015 r. do 1 października 2017 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Anny Domańskiej – Kierownika GOPS, asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 30 czerwca 2015 r., przyjętego Uchwałą Nr VIII/52/2015 Rady Gminy Obrowo. W dokumencie wskazano podstawę prawną wyszczególniając ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednakże w celach i zadaniach Ośrodka nie uwzględniono zapisu dotyczącego realizacji przez jednostkę zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 1 lipca 2015 r., wprowadzonego Zarządzeniem Kierownika GOPS Nr 7/2015. Dokument zawiera w § 4 wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz wyszczególnione w § 16 wybrane zadania przypisane ustawą do realizacji. Braki uzupełniono w czasie trwania kontroli Zarządzeniem Kierownika GOPS Nr 6/2017 z dnia 3 października 2017 r.

Wójt Gminy Obrowo Upoważnieniem Nr 1/2013, z dnia 7 czerwca 2013 r., upoważnił p. Annę Domańską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Opracowano Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019, który został przyjęty Uchwałą Nr XXV/178/17 Rady Gminy Obrowo z dnia 15 lutego 2017 r. Głównym celem programu jest poprawa funkcjonowania rodzin z terenu Gminy Obrowo poprzez realizację systemu wsparcia. Dokonano diagnozy potrzeb środowiska lokalnego i na tej podstawie sformułowano cele szczegółowe. Program jest dokumentem o działaniu długofalowym i podlegać będzie ewaluacji. Monitoring będzie przeprowadzany celem określenia stopnia realizacji programu i optymalizacji dalszych działań. Przedmiotem monitoringu będzie termin realizacji poszczególnych zadań oraz ich wskaźniki. Wcześniej nie opracowywano i nie realizowano 3-letnich programów.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS częściowo dopełniła obowiązek rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sporządzono sprawozdanie roczne z działalności GOPS za 2015 r. i 2016 r., w którym zawarto kilka informacji dotyczących ponoszenia przez gminę kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej, zatrudnienia asystentów rodziny oraz ilości rodzin objętych asystenturą.

Sprawozdania za lata 2015 i 2016 zostały przedstawione na sesji Rady Gminy Obrowo po terminie określonym w ustawie.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. E.K.– w ramach umowy zlecenie, w okresie od 17 lutego 2015 r. do 30 kwietnia 2015 r. oraz w okresie od 4 sierpnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r., w ramach umowy o pracę, w okresie od 10 lutego 2016 r. do 15 lutego 2016 r.,

- p. V.Ch. – w ramach umowy zlecenie, w okresie od 4 sierpnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r.,
- p. I.W. - w ramach umowy zlecenie, w okresach od 3 marca 2015 r. do 31 maja 2015 r. od 4 sierpnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r., od 4 maja 2017 r. do 2 czerwca 2017 r., od 5 czerwca 2017 r. do 10 czerwca 2017 r., od 19 czerwca 2017 r. do 31 lipca 2017 r., od 1 sierpnia 2017 r. do 30 września 2017 r.,
- p. M.J. – w ramach umowy o pracę w okresie od 15 lutego 2016r. do 31 grudnia 2016 r.,
- p. A.H. - w ramach umowy o pracę, w okresie od 10 lutego 2016 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2015 r. 18 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
  - w 2016 r. 20 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
  - w 2017 r. (do dnia 1 października) 23 rodziny, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- przy zachowaniu zasady, iż równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z wyjątkiem asystenta I.W.

W aktach osobowych znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

Dokumentacje kadrowe asystentów rodziny nie zawierały w *zakresach czynności*, wszystkich zadań zgodnie z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zakres czynności obecnego asystenta został uzupełniony w czasie trwania kontroli.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta. Wniosek o objęcie rodziny wsparciem asystenta został opracowany i wprowadzony w 2016 r.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta. Wcześniej rodzina wyrażała zgodę na współpracę z asystentem na druku kontraktu socjalnego, który znajdował się w dokumentacji pracownika socjalnego.

Zbadano dokumentację poszczególnych rodzin (K.D., A.K., A.K., M. D.K., T.G, T. i S.K., A. i M.L., A.W., A.Z.) prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: plany pracy z rodziną, miesięczny raport asystenta rodziny, konspekt zajęć na dany miesiąc, harmonogram prowadzonych zajęć, notatki służbowe, oceny okresowe sytuacji rodziny.

Nie w każdym przypadku asystenci dokonywali okresowych ocen sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Częstotliwość wejść w środowisko asystenta była adekwatna do potrzeb rodziny.

Nie wszystkie plany pracy zawierały terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem.*

Asystenci rodziny prowadzili monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną przez okres 3 miesięcy. Wejścia w środowisko dokumentowane były poprzez sporządzanie notatek służbowych. Rodziny objęte były również monitoringiem prowadzonym przez pracownika socjalnego.

Decyzja o zaprzestaniu lub dalszej współpracy asystenta z daną rodziną podejmowana jest wspólnie z asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym i Kierownikiem GOPS, cyklicznie podczas dokonywania analizy sytuacji rodziny. Zakończenie współpracy następuje najczęściej w wyniku osiągnięcia celów ustalonych w planie pracy, braku współpracy ze strony rodziny oraz braku efektów.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników socjalnych, a także dzięki ścisłej współpracy z innymi służbami tj. między innymi: szkołą, policją, służbą zdrowia, kuratorami. Zależnie od potrzeb rodziny i sytuacji dziecka, podejmowane są stosowne działania.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast działają świetlice profilaktyczne dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. Placówki prowadzą zajęcia edukacyjne, sportowe oraz opiekuńczo - wychowawcze. Z kolei w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Obrowie, dzieci w wieku szkolnym mają możliwość uczestniczenia w zajęciach manualnych. Ponadto w bibliotekach gminnych

prowadzone są zajęcia dla dzieci i młodzieży zarówno w czasie trwania roku szkolnego oraz w okresie wolnym od zajęć szkolnych.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, terapeutycznego, prawnego, pedagogicznego, psychologicznego) poprzez możliwość konsultacji na terenie gminy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika GOPS wiadomo, iż nie była prowadzona dotychczas kampania informująca środowisko lokalne o możliwościach pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2015 r. - wydatkowano kwotę: 5 074 zł,
- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 21 123 zł,
- w 2017 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 16 949 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej-*

Asystent rodziny współpracował z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. Nie miał jednak możliwości uczestniczenia w opracowaniu planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. Asystent był zapraszany na posiedzenia Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2015 r. w dniu 9 lipca 2015 r.,
- b) za II półrocze 2015 r. w dniu 15 stycznia 2016 r.,
- c) za I półrocze 2016 r. w dniu 3 sierpnia 2016 r.,
- d) za II półrocze 2016 r. w dniu 31 stycznia 2017 r.,
- e) za I półrocze 2017 r. w dniu 19 lipca 2017 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż w jednym przypadku (c) nie zachowano ustawowych terminów określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania obowiązujących przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik GOPS p. Anna Domańska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Wprowadzić zmiany w Statucie, uwzględniające realizację przez Ośrodek zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania - do końca grudnia br.
2. Przy zatrudnianiu asystenta przestrzegać wymogów zawartych w art. 12 ust.1 pkt. 1 ppkt a, b, c ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia - na bieżąco.
3. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
4. Określać w planie pracy z rodziną terminy realizacji działań i ustalać przewidywane ich efekty zgodnie z art. 15 ust. 3. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
5. Dopełniać obowiązku składania radzie gminy, w terminie do 31 marca każdego roku, rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiania potrzeb związanych w tym zakresie zgodnie z art.179 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
6. Przestrzegać ustawowych terminów przekazywania sprawozdań określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

---

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 446/2016 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 30.12.2016, w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)